

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: BBLBAC

Høst 2023

Forfatter(e):
Ege, Ingeborg
Hall, Iben Benjamin
Haukalid, Vilde

Kandidatnummer(e):
1633
1621
1645

Tittel: Inkludering i et lekefelleskap

Fag: Barn, utvikling, lek og læring

Hoved begreper i oppgaven : Inkludering, lekefelleskap og relasjoner.

Side tall: 30

Stavanger

04.01.2024

Sammendrag

Bacheloroppgavens problemstilling er: *Hvordan tilrettelegger barnehagelærer for å fremme et inkluderende lekefelleskap, i den eldste barnegruppen?* Vi har brukt kvalitativt intervju som forskningsmetode, da vi ønsket å få et perspektiv på hvordan barnehagelærere rundt i ulike barnehager jobber med inkludering i lek. Sentrale begreper i denne oppgaven er *inkludering, lekefelleskap, fellesskap og relasjoner*.

Vi har intervjuet tre pedagogiske ledere fra en stor avdeling, der vi har samlet inn datamateriale om et inkluderende lekefelleskap i barnehagen. Gjennom studiet vårt reflekterer vi over viktigheten av inkludering i lek, og hvilke utfordringer man kan støte på. Inkludering er et viktig tema å ha kunnskap om dersom alle skal ha det bra. Derfor er det viktig at barnehagelærerne har kunnskap om inkludering, slik at de klarer å ta de rette beslutningene ut ifra barnets beste.

Forord

Det første vi vil gjøre er å takke alle informanter som stilte opp til intervju, hvor vi har fått gode og reflekterte svar. Det setter vi kjempestor pris på. Vi vil takke veilederen vår Marianne Ree, som har hjulpet oss gjennom denne prosessen. Der har vi fått god veiledning og konstruktive råd gjennom vår skriveprosess. Til slutt vil vi takke samboere og familie som har vært støttende gjennom denne perioden.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	5
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	6
1.2 Oppgavens oppbygging.....	6
2.0 Teori	7
2.1 Inkluderende lekefellesskap	7
2.2 Relasjoner og fellesskap.....	9
3.0 Metode	11
3.1 Kvalitativt intervju.....	11
3.2 Valg av informanter.....	12
3.3 Valg av analysemetode.....	12
3.4 Pålitelighet og validitet.....	13
3.5 Forskningsetiske hensyn.....	14
4.0 Empiri og analyse.....	14
4.1 “Hvordan skape en felles lekearena for barna?”	15
4.2 "Alle barn skal føle seg inkludert, hvilke utfordringer kan man støte på?" ...	16
4.3 “Hva er verdien av å dele inn i mindre grupper?”	17
5.0 Drøfting.....	18
5.1 Viktigheten med et inkluderende lekefellesskap.....	18
5.1.1 Hvordan legge til rette for et inkluderende lekefellesskap.....	19
5.1.2 Hvordan arbeider barnehagelærere med inkludering.....	20
5.2 Skape gode relasjoner.....	21
5.2.1 “Ikke alle barn skal leke med alle, men alle skal ha noen å leke med”	23
6.0 Avslutning.....	24
7.0 Litteraturliste.....	26
8.0 Vedlegg.....	27
8.1 Vedlegg 1: Samtykkeskjema.....	27
8.2 Vedlegg 2: Intervjuguide.....	29

1.0 Innledning

Vi ønsket å ha fokus på inkludering og lekefellesskap i den eldre barnegruppen i barnehagen. Hvor vi da legger vekt på hvordan den pedagogiske lederen legger til rette for dette. Vi vil trekke frem i teoridelen at det er viktig å verne om leken, samt at alle barn skal føle at de blir sett og inkludert. Problemstillingen vår er: *Hvordan tilrettelegger barnehagelærer for å fremme et inkluderende lekefellesskap, i den eldste barnegruppen?*

Wolf (2022) belyser at noen former for lek kan risikere å gå i oppløsning, om det blir for mange deltakere, som for eksempel i rollelek. Videre forteller han at grunnen til en ekskluderende oppførsel blant barna kan være at de ønsker å verne om sin egen lek, og beskytte sine relasjoner i leken.

Vi ønsker med dette forskningsprosjektet å undersøke holdninger til forskjellige barnehagelærer, og høre tanker og meninger rundt inkludering i et lekefellesskap. Vi tenker at når man skal jobbe som barnehagelærer er det viktig å ha god kunnskap om inkludering i et lekefellesskap, da leken er betydningsfull samt er en stor del av barnets hverdag i barnehagen. Gjennom lek skaffer barn erfaringer og gjør seg kjent med omgivelsene. Leken er en vesentlig side ved barnekulturen, som og spiller en stor rolle inn i sosialiseringprosessen (Lillemyr, 2020, s.30).

Ofte ønsker personalet i barnehagen i beste mening å hjelpe barna som ikke får være med inn i lek, men som nevnt ovenfor kan dette resultere i oppløsning av leken (Wolf, 2022, s. 42). Å finne ut av hvordan barna ekskluderer og inkluderer hverandre i lek er et profesjonelt ansvar personalet har. Dette kan føre til utfordringer i en barnegruppe, fordi noen ansatte gjerne ikke har nok kompetanse om dette. Da kan den gode leken mellom to barn bli ødelagt dersom en ansatt sier at det tredje barnet også må få være med, samt at fokuset bør være at alle skal ha noen å leke med.

Av egen erfaring har vi sett at dette kan være utfordrende, og vi ville derfor gå dypere inn på dette temaet, sammen med ulike pedagogiske ledere. Det er et spennende tema som har en stor betydning i barnehagen som noe vi gjerne ville få en bedre forståelse for, da vi synes det er svært viktig med tanke på fremtidig jobb som pedagogisk leder i barnehagen. Begrepet inkludering dreier seg om en ideologisk målsetting om at alle skal være med

(Morken, 2016, s.165). Oppgaven vår er empirisk, og vi har intervjuet tre pedagogiske ledere som jobber på en stor avdeling.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

I løpet av studieperioden, har vi opplevd ulike forståelser og håndteringer av inkludering i barnehagen fra de ansatte. Vi har sett at noen har en innstilling om at alle skal leke med alle, mens andre har en forståelse for at ikke alle barn skal leke med alle, men at alle skal ha noen å leke med.

Vi har også lært om hvor viktig det er at barna skaper nye relasjoner med barn de gjerne ikke leker like mye med. Rammeplanen hevder at alle barn skal oppleve og erfare glede i lek, og at det skal være et inkluderende miljø i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Dette dannet grunnlaget for temaet i vår bacheloroppgave. Dette temaet ser vi på som veldig relevant til jobben vi skal ut i, og vi tenkte at dette var en god mulighet til å lære enda mer om hvordan vi kan bidra på best mulig måte for å tilrettelegge for et inkluderende lekemiljø.

I begynnelsen av arbeidet reflekterer vi rundt viktigheten av inkludering, hvordan de ansatte i barnehagen må være bevisst på sin rolle, og hvordan man på gode måter kan fremme et inkluderende lekefellesskap. Vi har lest stortingsmeldinger og Utdanningsnytt at dette er et relevant tema, som blir snakket om og diskutert. Dette ville vi undersøke videre, med utgangspunkt fra våre erfaringer fra praksis.

1.2 Oppgavens oppbygning

Viktige begreper som blir trukket frem og drøftet i denne oppgaven er inkludering, lekefellesskap, øvrig fellesskap og relasjoner. Oppgaven er bygget opp av seks hovedkapitler. I innledningen blir problemstillingen presentert, samt begrunnelsen for valg av forskningstema.

Etter dette tar vi for oss relevant faglitteratur som omhandler temaet vi har valgt. I metodekapittelet går vi gjennom blant annet valg av analysemetode, hvilken forskningsmetode vi har valgt, og forskningsetiske hensyn. I empiridelen presenterer vi sentrale resultater og funn, som videre drøftes i lys av teori. Til slutt oppsummerer vi og trekker frem viktige punkter, i sammenheng med problemstillingen.

2.0 Teori:

Inkludering er et viktig begrep i barnehagens pedagogiske arbeid. *Rammeplanen for barnehagen* gir ikke en definisjon av inkludering, men har fokus på et inkluderende fellesskap (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8). Rammeplanen nevner også respekt, trivsel, fellesskap, vennskap og medvirkning i sammenheng med inkludering. Ifølge Morken (2016) dreier inkludering seg om å bryte ned skiller mellom mennesker, mellommenneskelige relasjoner, likeverdig deltakelse, tilhørighet og sosial forankring, samt respekt og fellesskap på tvers av ulikheter. I disse sammenhengene dreier inkludering seg om, som tidligere nevnt, en ideologisk målsetting om at alle skal være med (Morken, 2016, s.165).

Gunnestad (2020, s.175) trekker frem begrepet inkludering, og fremholder at det innebærer at barnehagen skal akseptere barns forskjeller, og at ulikheter blant dem er naturlig. Videre forteller Gunnestad at det er barnehagens ansvar å tilrettelegge for dette, likheter og forskjeller i barnegruppene (Gunnestad, 2020, s.175).

I dette kapittelet skal vi ta for oss samspill barna imellom, og i tillegg hvordan de voksne kan bidra til lek, tilrettelegge og inspirere. Dette sett i lys av hvordan de ansatte kan legge til rette for et inkluderende lekefellesskap.

Vi vil ta for oss hvordan relasjoner og fellesskap er viktig for at de ansatte i barnehagen skal kunne gjennomføre dette. Til slutt skal vi trekke frem Peder Haugs (2014) fire nivåer av inkludering, og hvordan dette kan bidra til å sikre et godt fellesskap i barnegruppen.

2.1 Inkluderende lekefellesskap

For å kunne ivareta alle barn, må de ansatte i barnehagen ha kunnskap om fenomenet lek. En må også ha kunnskap om ulike former for samspill og ha godt kjennskap til hvert barn. Relasjonene barna har til hverandre, er også viktig å kjenne godt til for å kunne fremme inkluderende leke- og samspillsformer (Wolf, 2022, s. 47).

Samspillet mellom barn kan utvikles ved at det ene barnet bringer inn et objekt til leken. Da vil dette barnet få en mulighet til delt opplevelse og kontakt med det andre barnet (Wolf, 2022). Objektet blir da noe barna har rettet oppmerksomheten sin mot, sammen.

Det kan også hende at dette objektet blir en medvirkende årsak til at leken stopper opp, fordi det blir en kamp mellom barna om hvem som skal leke med det. Leken kan spontant slutte om det oppstår maktspill som tar oppmerksomheten til barna bort fra det lystbetonte som leken gjerne startet med (Wolf, 2022, s. 48).

Som barnehagelærer må en kunne se når barnet har evne til å be og forhandle andre inn i leken uten å ekskludere eller krenke. "For å slippe barna løs i fri lek må man kjenne til hva man slipper løs" (Öhman, 2012, s.239). Når en snakker om å leke fritt, menes det ikke at barna skal få lov til å leke uten tilsyn eller innblanding fra voksne. Ved å observere barna, vil man kunne se barnas kompetanse og øke respekten for barn som lærende individer (Öhman, 2012).

Ved å gjøre dette kan en få informasjon om barns interesser, hva de tåler i lek, utvikling, hvem de foretrekker å leke med, og hvor utholdende de kan være (Öhman, 2012, s. 240). For at barn skal bli inspirert til lek, trenger de en voksen som kan motivere og oppmuntre til lek, som rammeplanen også hevder at de ansatte skal: "Personalet skal observere, analysere, støtte, delta i og berike leken på barnas premisser" (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.20).

Når en snakker om å inspirere, menes det ikke å "servere" noe som er ferdig, men å ta utgangspunkt i det som interesserer barna og hva de synes er spennende. For å kunne se dette, må den voksne kunne se hva som "biter på" akkurat nå (Öhman, 2012). Ved å fortelle en fortelling eller låne en bok, kan man forsvinne inn i fortellingen som kan "bane veien" til videre lek hos barnegruppen. Å hente inn rekvisitter er en god måte å inspirere til lek på. Ved bruk av rekvisitter tilfører man en mulighet til å fordype seg i leken og tilføre nye dimensjoner (Öhman, 2012, s. 243). Dette vil da kunne legge et grunnlag for et inkluderende lekefellesskap blant barna.

Wolf (2022) hevder at en av barnehagelærerens viktigste oppgaver er å prøve å forstå hva som skjer i barnegruppen, hva som kan være hindringer og utfordringer i barnas lek, for da å kunne støtte og hjelpe barn inn i lek (Wolf, 2022, s. 49).

Zachrisen(2015) beskriver hvordan lekekompetanse kan forstås som lekekapital, da bestående av kommunikatív, fysisk og sosial kapital. Ut ifra dette kan barnehagepersonalet støtte barnet inn i leken, ved å forstå barnet og ha kunnskapen om barnets lekekapital, slik Zachrisen beskriver (Zachrisen, 2015, sitert i Wolf, 2022, s.49).

2.2 Relasjoner og fellesskap

For å kunne tilrettelegge for et inkluderende lekefellesskap, er det viktig å danne gode relasjoner mellom barn-barn og barn-voksen. Her kan en bruke lekegrupper som hjelpemiddel. Innad i en avdeling kan gruppelivet bestå av både små og store grupper. Følelsen av å tilhøre en relasjon bygges av opplevelser, øyeblikks opplevelser og møter her og nå, hevder Wolf (2022, s. 52).

Dyblie Nilsen (2015, sitert i Wolf, 2022, s.52) skriver at personalet må gi rom for barnas egen initierte opplevelser, slik at vi-fellesskapet skal etablere og utvikle seg. Dette vil si at som barnehagelærer må en være forberedt på at spontan lek ofte oppstår på barnas egne initiativ (Wolf, 2022).

I situasjoner der en ansatt er med på leken til et barn, der kommunikasjonen hovedsakelig går mellom barn og ansatt, blir det kommunisert individorienterte verdier. Mens i et gruppesamspill, hvor kommunikasjonen da går mellom en voksen og flere barn, og barna seg imellom, blir det kommunisert felleskapsorienterte verdier. Det å bygge opp under barnas gjensidige, intersubjektive fellesskap, vil gjøre det mulig å styrke relasjonene, tilhørighetsfølelsen, fellesskapsfølelsen og opplevelsen av gruppelivet (Wolf, 2022, s.54).

Greve (2018) støtter også dette ved å hevde at en må vedlikeholde jevnaldrende relasjoner. Eksempelvis så er det ikke like stort behov når det gjelder forholdet voksen til barn, som med barn til barn. Dette grunnet i, at hvis barna havner i konflikt, så kan det oppstå utestenging som mulig kan gå over en lengre periode. Derimot når det gjelder voksen til barn så er det forhåndsinnstilt at denne relasjonen vedvarer (Greve, 2018, s.383).

Som tidligere nevnt er det viktig å skape gode relasjoner for å kunne tilrettelegge for et inkluderende lekefellesskap. Dette støttes av det Utdanningsdirektoratet (2019) skriver om relasjoner. For å bygge gode relasjoner, voksen- barn og barn- barn er det viktig å vite at

barna trenger erfaring. Utdanningsdirektoratet (2019) hevder at hvis det oppstår konflikter, skal de ansatte ta barna med for å løse opp i dem.

Som ansatt er det da viktig å la barna få fortelle sin opplevelse av hendelsen, og at man ikke gir uttrykk for at det er en taper og en vinner i situasjonen. Barna som opplever situasjonen som vanskelig, skal møte en trygg og inkluderende voksen. Barna skal ikke oppleve fordømmelse eller avvising, men at følelsene deres skal bli anerkjent. "Det er lov å være lei seg, men det er ikke lov å dytte" (Utdanningsdirektoratet, 2019).

For å vise barna at en som ansatt har tiltro og forventninger til dem, kan en snakke med barna om hva de tror er den beste løsningen på problemet. Ha en åpen samtale med barna om hva de tenker er det beste å gjøre, ut ifra situasjonen de befinner seg i. Deretter kan man prøve dette sammen med barna. Barna får med dette reflektert rundt konflikten og blir hørt av en inkluderende ansatt. Her dannes det både erfaring og relasjoner mellom barna og den voksne, men også barna imellom. Den voksne står også frem som et inkluderende forbilde, da man tar med seg barna det gjelder for å løse opp, i stedet for å utelate barnet som eksempelvis ble dyttet (Utdanningsdirektoratet, 2019).

Gjennom intervjuer gjort av personalgrupper i barnehagen, i forbindelse med rapporten «Barnehagelærerrollen i et profesjonsperspektiv» (2018), forstår personalet begrepet inkludering slik; det handler om hvordan barnet kjenner til å oppleve å bli verdsatt i et fellesskap, og at de kjenner på tilhørighet. Studien viser at de var opptatt av kroppslige handlinger, og hvordan man kan skape nærhet og distanse gjennom kroppslige handlinger (Ulla, 2017, sitert i Kunnskapsdepartementet, 2018).

Peder Haug (2014) skriver om hvordan vi kan dele inkludering inn i fire nivåer. Det første nivået er fellesskap. Her legges det vekt på å sikre at alle barna skal føle på tilhørighet i en gruppe, slik at de får ta del i fellesskapet med de andre barna. Det andre nivået handler om deltakelse. Her legges det vekt på at barna skal ha en meningsfull deltakelse i aktiviteten. Noe som innebærer at de bidrar til fellesskapet, og er i stand til, samt får lov til, å nyte godt av det samme fellesskapet. Ifølge rapporten «Barnehagelærerrollen i et profesjonsperspektiv» (Kunnskapsdepartementet, 2018), trekkes det også frem at alle barn skal ha de samme

mulighetene og rettigheter til deltakelse, og at deltakelsen da skal oppleves som meningsfull for barna.

Det tredje nivået er medvirkning. Her handler det om at barna har en stemme som skal bli hørt. De skal få mulighet til å påvirke, samt uttale seg om det som gjelder deres hverdag i barnehagen. Det siste nivået handler om utbytte, hvor alle barn har rett på opplæring som gir dem sosialt (Haug, 2014, s.13). Her kan vi se hvordan inkludering og fellesskap hører sammen.

3.0 Metode

Dalland (2021) definerer begrepet metode som et redskap og en fremgangsmåte, som kan brukes for å samle inn data til det som skal undersøkes (Dalland, 2021, s.54). Vi har valgt å skrive en empirisk oppgave. I dette kapittelet skal vi gå nærmere inn på kvalitativt intervju som forskningsmetode, valg av informanter, valg av analysemetode, pålitelighet og validitet, og til slutt forskningsetiske hensyn.

3.1 Kvalitativt intervju

I vår oppgave har vi valgt å anvende kvalitative intervju som forskningsmetode. Dette begrunnet i at problemstillingen tar utgangspunkt i den voksnes rolle, mer konkret den pedagogiske leder. Det er også den mest brukte måten å innhente kvalitative data, da det gjør det mulig å få fylldigere, og detaljerte beskrivelser om et tema (Christoffersen & Johannessen, 2012, s.77). Ifølge Dalland (2021, s.54) innebærer kvalitativ metode at man samler inn data som ikke kan måles eller tallfestes. Målet med det kvalitative intervjuet er å samle inn beskrivelser av informantens hverdag, for at vi da skal kunne fortolke hvilken betydning dette har for den vi intervjuer (Dalland, 2021, s.67).

Kvalitativt intervju er valgt som metode fordi forskningstemaets fokus ligger i den pedagogiske lederens perspektiv og synspunkter. Denne metoden tillater oss nettopp det, å gå i dybden med informantene. Som nevnt ovenfor, var dette metoden som tillot oss å få fylldige og detaljerte beskrivelser, men åpnet også for muligheten til å reflektere sammen med informantene om spørsmålene. Dette ville vi ikke oppnådd om vi hadde valgt for eksempel observasjon som metode. Observasjon ville gitt oss innblikk i hvordan de ansatte opptrer, men ville vært mangelfull med tanke på refleksjon rundt handlingen(e). Det samme er sant for utbytte av dialogen i det kvalitative intervjuet skapte.

Da vi utarbeidet intervjuguiden, var målet å innhente informasjon som vi kunne bruke til videre refleksjon i oppgaven. Det ble derfor naturlig å ha et semistrukturert intervju. Vi brøt ned intervjuguiden i flere deltemaer og utarbeidet grundige oppfølgingsspørsmål.

Denne metoden ga oss, som tidligere nevnt, muligheten til å innhente mer fylldig og reflekterende svar fra informantene, og oppmuntret dem til å utforske og utdype sin innsikt, og refleksjoner (Christoffersen og Johannessen, 2012, s. 79).

3.2 Valg av informanter

Valget av informanter har en direkte relevans til hva vi ønsker å vite noe om (Dalland, 2021, s.79). I problemstillingen vår har vi fokus på den eldste barnegruppen i barnehagen, så da følte det mest hensiktsmessig å intervju pedagogisk leder fra en stor avdeling. Som rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.20) understreker, er det pedagogen sitt ansvar å fremme et inkluderende miljø i barnegruppen. Derfor var det og relevant å intervju pedagogisk leder i motsetning til en assistent. En annen viktig faktor ved å intervju en informant med bakgrunn fra barnehagelærerutdanningen, er at de gjerne bruker samme “språk” som intervjueren. Derfor blir muligheten for misforståelser mindre. Informantene vil også bidra til nye perspektiver på problemstillingen, og har referanser til annen faglitteratur på området (Dalland, 2021, s. 81).

Vi har valgt å intervju forskjellige pedagogiske ledere med ulik arbeidserfaring. Dette lyktes vi med da vi både fikk intervjuet en nyutdannet, og en pedagogisk leder med lang arbeidserfaring. Vi hadde også et mål om å få tak i fire informanter, men dette lyktes vi ikke med. I stedet fikk vi muligheten til å intervju tre informanter. Ettersom vi ville forske på alderen 3-5 år, var det viktig at vi fikk komme å intervju en pedagogisk leder fra denne aldersgruppen. Dette lyktes vi med. I forkant sendte vi ut et informasjonsskriv med blant annet antall spørsmål, lengde på intervjuet og problemstilling, slik at informantene hadde en anelse om hva det innebar at vi holdt et intervju med dem.

3.3 Valg av analysemetode

Analysen av innhentet data fra intervjuet, skal hjelpe oss til å forstå denne informasjonen. I analysen er det viktig å få frem innholdet i intervjuet på en saklig måte (Dalland, 2021, s. 94). Da vi forberedte intervjuguiden, la dette grunnlaget for analysen. Vi formulerte spørsmålene slik at informanten kunne belyse problemstillingen.

For å analysere intervjuene som vi da skulle bruke i empiridelen, brukte vi et skjema som vi legger ved nedenfor. Vi trakk ut det vi syntes var interessant hver for oss, og sammenlignet i etterkant med hverandre.

Meningsenhet/intervjutekst	kode	kategori
<i>“Fast satte grupper gjør at barna får variert hvem de er med, og eks ved jul så endrer vi gruppene”</i>	Mindre grupper på avdelingen gjør det mulig at barna har noen de er med ofte, som de kan skape relasjoner med.	Relasjoner, felles kunnskaper, fellesskap.
<i>“Det hender at barna ofte utelater de samme barna, da er det viktig å være observant slik at vi får det med oss. Men også finne en løsning på hvordan vi kan gjøre det utelatte barnet mer interessant i lek”</i>	Fremme barn som mulig virker mindre populære for gruppen, ved å bruke noe det utelatte barnet er god på. slik at de stille i et annet lys for gruppen.	Kapital

3.4 Pålitelighet og validitet

Dalland (2021) definerer pålitelighet som et kriterium for kvalitativ forskning. Dette handler om hvorvidt den innsamlede data er til å stole på (Dalland, 2021, s.58). Vi ønsket å bruke to bekjente med barnehagelærerutdanning, til å bidra i analysearbeidet av intervjuene.

Dette for å sikre pålitelighet og gyldighet, ved at noen med tilsvarende bakgrunn kom med andre synspunkter i analysearbeidet. Den innsamlede data ble selvfølgelig anonymisert i forkant av dette.

Feilkilder kan alltid oppstå under et intervju i kommunikasjonsprosessen. Har informanten oppfattet spørsmålene riktig? Har vi som intervjuer forstått svarene? Er svarene riktig notert?

Å få med seg alt kan være vanskelig, og hvis informanten misforstår spørsmålene eller intervjueren noterer unøyaktig, fører dette til redusert pålitelighet (Dalland, 2021, s. 63).

Vi valgte derfor å gå tre stykker sammen på intervju, der en intervjuet, og de andre to noterte slik at vi sikret kvaliteten på innhentet data. Ved å utføre et godt forarbeid og være oppmerksom i gjennomføringen av intervjuet, vil det bidra til at de nevnte feilkildene kan reduseres.

3.5 Forskningsetiske hensyn

Dalland (2021) presiserer at det er flere etiske hensyn vi må forholde oss til, som blant annet samtykke, taushetsplikt og anonymisering (Dalland, 2021, s.172-174). Videre trekker også Christoffersen og Johannessen (2012, s.41) frem at informantene skal gi frivillig samtykke, og skal på hvilket som helst tidspunkt kunne trekke seg uten en begrunnelse, og uten at det skal få noen negative konsekvenser. Dette presenterte vi i samtykkeskjemaet vårt, som ble signert av informantene før utførelsen av intervjuet.

For mange som deltar i en undersøkelse, er det å være anonym en forutsetning for å delta i forskningen. Derfor er det viktig å opprettholde anonymitet, for å bevare informanten og barnehagens personvern (Dalland, 2021, s. 172).

Ifølge den nasjonale forskningsetiske komite for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH, 2021, s.5), er det blitt vedtatt flere forskningsetiske retningslinjer vi må ta hensyn til, som; “informantens selvbestemmelse og autonomi, forskerens plikt til å respektere informantens privatliv, og forskerens ansvar for å unngå skade” (NESH, 2021). Dette følte vi ble tatt hensyn til ved at informantene skrev under på samtykkeskjema, og ved at vi har anonymisert dem i teksten ved å nummerere dem. I tillegg bruker vi et kjønnsnøytralt pronomen for å videre skjerme deres identitet.

4.0 Empiri og analyse

Først spurte vi informantene om hva de legger i begrepet “inkluderende lekefellesskap”. Informant 1 beskriver et inkluderende lekefellesskap som at alle barn skal oppleve god lek som er tilpasset alle. Hen sier at de voksne skal være tett på, berike, plukke opp barns interesse og inspirere til lek.

Hen sier gjentatte ganger at de ansatte skal hekte på de som strever på en naturlig måte. For eksempel hvis et barn blir utelatt fra leken, kan den ansatte og barnet finne på en lek, ved siden av de andre barna som samsvarer med det de leker. «Vi selger gulrøtter, det trenger dere kanskje i butikken deres!». Dette kan tiltrekke de andre barna, og kan på denne måten få det utelatte barnet med inn i leken til de andre. Informant 2 tenker at det skal være lek for alle. Alle barna skal være inkludert, da med tanke på språk, oppvekst, kultur og familie. Alle skal inkluderes uansett forkunnskaper.

“Alle må leke sammen”, er noe man har hørt mye i barnehagen. I stedet for å prøve å snakke et barn inn i leken ut ifra dette, kan det være hensiktsmessig at barnet heller får muligheten til å leke seg inn i leken. Som ansatt kan en leke med barnet, og da vil barnet kunne føle seg delaktig, sett og ivaretatt. I stedet for at barnet da føler seg alene og lite betydningsfull, vil det kunne være en aktør i samhandling med andre. Det at den ansatte leker med dette barnet vil mulig kunne virke spennende for de andre barna, og med dette kommer gjerne de andre barna bort, med et ønske om å få bli med.

4.1 Hvordan skape en felles lekearena for barna?

For å skape en felles lekearena for barna, er det viktig å bli kjent med hvert enkelt barn. Som voksen kan man legge til rette og utvide leken ut ifra dette. Barna trenger nye impulser og man kan plukke opp hva som er interessant å tilføre i leken ved hjelp av observasjon, sier informant 1.

Informant 2 la mye vekt på at barna skulle ha felles erfaringer. Da ble eksempelet om det å skape en felles førstehåndserfaring nevnt. Informanten ga oss et konkret eksempel hvor ikke alle barn har kjennskap til Kaptein Sabeltann, for eksempel barn med innvandringsbakgrunn, eller av etnisk minoritet. For at alle barna skulle ha like muligheter i lek, så pleide de på denne avdelingen å starte barnehageåret med å lese en bok. Hvor denne kunne bidra til felles kunnskap for barna i lek, da de har samme kjennskap til historien og karakterene i boken. Dette kunne bidra til et mer positivt lekemiljø for barna.

Informant 3 forteller at dette kan være utfordrende da det er så mange ulike interesser. Som hen forklarer, før i tiden var det lettere da det bare var én kanal på tv og ikke så mange som vi har i dag. Barnehagen jobber med prosjekter på avdelingen som gjør at alle er en del av det samme. De jobber og med temaer som kommer opp blant barna og bygger videre på dette.

Informanten forteller også at de skal være aktører som setter i gang lek og hjelper dem med å videreutvikle. Hen sier også at for å kunne klare å skape en god lekearena for barnegruppen, er det viktig at de voksne på avdelingen har god nok kompetanse for å tilfredsstille dette.

4.2 Alle barn skal føle seg inkludert, hvilke utfordringer kan man støte på?

Når vi spurte informantene om hvilke utfordringer man kan støte på, svarte alle mangel på bemanning. Når grunnbemanning er vekke fra avdelingen, kommer det ofte vikar inn. Om vikaren ikke er kjent med barna eller de voksne på avdelingen, kan viktig oppfølging svekkes da det ikke er nok tid eller bemanning til å følge opp barn som trenger ekstra hjelp av en voksen. God kompetanse sto i sentrum hos informantene vi intervjuet.

Da vi snakket med informant 3 om utfordringer, forteller hen at behovet og interessene kan være forskjellige, og det vil da være vanskelig å dekke alle behovene med tanke på bemanning. Informant 3 forteller videre at de har brukt en aktivitet som heter «bussen», hvor de får sjekket hvilke barn som er «populære». Ved bruk av dette kan de hjelpe de barna som ikke blir sett på som «populære», og hjelpe dem inn i barnegruppen. Denne aktiviteten innebærer at en ansatt spør et og et barn hvem de ville invitert inn på «bussen».

Informant 3 presiserer også helt til slutt at hen mener at grunnbemanningen burde være bedre. Grunnbemanning burde vært 4 voksne på en storbarnsavdeling på 18, og 5 voksne på en småbarnsavdeling på 12.

Informant 1 kan fortelle at det er flere utfordringer i forhold til et inkluderende lekefellesskap. Blant annet er fri lek for mange barn utfordrende, fordi barna ofte leker med dem de omgås på fritiden. Det er ikke alle barn som finner på ting med foreldrene og andre barn når de er hjemme, og blir derfor ikke valgt i frileken, grunnet deres mangel på erfaring av denne type lek. Et eksempel to av informantene nevner, er sykling. Sykling kan for mange barn være en trygg plass for dem som ikke blir inkludert i frileken. Her merker informant 1 forskjell på de ansatte som er utdannet og de som ikke er det. Det kan se ut som de leker og koser seg, men for mange er dette en trygghet da det er det de kjenner til. Dette er viktig å følge med på slik at man kan sørge for at de ikke havner på utsiden.

Vandrende barn er også en utfordring, fordi det er mindretall av voksne i forhold til barn. Da påpeker informant 1 at det er viktig å stille åpne spørsmål, siden dette skaper tillit og trygghet. Dette kan videre bidra til å finne ut av hva barnet liker å gjøre, og da sette barnet i en gruppe

med noen av barna som har samme interesser. Hen forteller at noe som kan være lurt med tanke på inkludering i den eldste barnegruppen, er å snakke med barna om at voksne også synes inkludering er vanskelig, og at de er ikke alene om det.

Informant 2 forteller at i scenarioer hvor barn blir utelatt i lek, kan de ansatte ofte bare svare med at alle skal få være med i leken. Dette kan føre til at barnet blir presset på leken, og at dette ikke nødvendigvis har den positive effekten på hverken leken eller barnet som ble utelatt. Informant 3 forteller at “alle barn ikke skal leke med alle, men alle barn skal ha noen å leke med”.

Her forteller informant 2 at en mer gunstig måte å løse situasjonen på, var å bruke barnets kapital for å inkludere dem i leken. Da kommer naturlig kjennskap til barnet inn som en viktig faktor. Som en ansatt bidrar det å kjenne til barnet vi samhandler med, for å kunne bidra til en mer positiv inkludering i leken hvis barnet blir utelatt.

Med begrepet “kapital”, var tanken at hvis et barn for eksempel er veldig god i hinderløype, og ofte blir utelatt, kan de ansatte bruke dette som en styrke. Mulig ta en mindre gruppe på puterommet hvor dette barnet kan fremmes for de andre barna i leken. På bakgrunn av dette kan en felles lek for denne gruppen bidra til å bygge vennskap og relasjoner som videre kan sørge for mer inkludering i andre leker. For da har de fått kjennskap til barnet og knyttet bånd sammen.

4.3 Hva er verdien av å dele inn i mindre grupper?

Informant 1 legger mye vekt på å dele inn i grupper for å styrke relasjonene mellom barna. De bruker mye lekegrupper på deres avdeling. Her deler de ansatte barna inn i grupper med barn de gjerne ikke leker så mye med til vanlig, for å styrke relasjonene. De setter «sterke lekere» sammen med de barna som kan være litt tilbaketrukne.

I denne barnehagen har de erfart at lekegruppene er bra når de rulleres på. I tillegg legger informant 1 vekt på at det skal være lov å leke med de man vil, men ved hjelp av lekegruppene utvides også relasjonene. Om de ansatte blir syke, må de ha hele gruppen på en plass, og da blir det for lite inndeling i små grupper.

Informant 2 så også verdien av å bruke mindre grupper i lek, da dette kunne styrke barn som blir utelatt. Da ved at de hadde færre barn å forholde seg til, slik at leken kunne få bedre flyt, og at det kunne oppstå færre “avbrytelser” i leken. Det vil og gi en mulighet til å se alle barna i gruppen. Ved å dele inn i mindre grupper vil det gi de “svakeste” barna en mulighet til å skinne, da det er færre barn å forholde seg til, trekker informant 2 frem.

Informant 3 forteller at gjennom dagen deles de ofte inn i grupper, da det er lettere å få en ro i gruppen. Slik som de andre informantene nevner, sier også hen at det da er lettere å følge med på de barna som trenger den lille ekstra hjelpen, eller de som kanskje ikke blir sett og hørt like mye som noen av de andre i barnegruppen.

5.0 Drøfting

I dette kapittelet vil vi i lys av teorien presentert i teorikapittelet, drøfte funnene fra det analyserte datamaterialet. Dette vil vi knytte opp til vår problemstilling: *Hvordan tilrettelegger barnehagelærer for å fremme et inkluderende lekefellesskap, i den eldste barnegruppen?*

Vi ønsket å få frem pedagogiske lederes erfaring og tenkning i forhold til et inkluderende lekemiljø i barnehagen, samt hvordan de ulike informantene jobber med og formidler dette i praksis. Kapittelet har vi valgt å dele inn i to hovedtemaer, med to underkapitler på det første temaet og et underkapittel på det andre.

5.1 Viktigheten med et inkluderende lekefellesskap

“Alle barna skal være inkludert med tanke på språk, oppvekst, kultur og familie”, sier informant 2. Felles for alle informantene var at de la vekt på at alle barna skulle være med, uansett forutsetning, bakgrunn og forkunnskaper. Inkluderende lekefellesskap er et viktig begrep i barnehagen, hevder informantene. En av barnehagelærerens viktigste oppgaver er å forstå hva som skjer i barns lek, hva kan være utfordringene når barna leker i grupper, og hvordan kan en støtte barn inn i lek (Wolf, 2022, s. 49).

Et inkluderende lekefellesskap er viktig for at barna skal kunne føle seg som en del av et fellesskap. De skal kunne føle seg som en del av det sosiale og utvikle vennskap, forteller informant 1. Slik rammeplanen også hevder at en skal: “Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap” (Kunnskapsdepartementet, 2017).

I rapporten «Barnehagelærerrollen i et profesjonsperspektiv» står det følgende:

“For barnehagelæreren kan det være krevende å balansere mellom enkeltbarns behov og retten til å bli sett og hørt og å støtte fellesskapsverdier og bygge gruppetilhørighet. Vektingen av individet og fellesskapet i ulike praksiser vil påvirke barnehagelæreres arbeid med hva slags demokrati erfaringer barn tilbys i barnehagen”

(Kunnskapsdepartementet, 2018).

Informant 3 beskriver at det er flere ting som kan fenge barna som de for eksempel ser på tv, ipad, mobil og lignende. Før i tiden var det bare en kanal på tv-skjermen som alle så på, mens nå er det så mye mer barna kan følge med på. Dette kan resultere i at det blir flere og forskjellige interesser som gjør det utfordrende for barnehagelærere å dekke alle interessebehov hos barna.

5.1.1 Hvordan legge til rette for et inkluderende lekefellesskap

I barnehageloven står det at “barnehagen skal ivareta barns behov for omsorg og lek - gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfulle opplevelser og aktiviteter”

(Barnehageloven, 2005, sitert i Wolf, 2022, s.27). Det betyr at det er barnehagens oppgave å legge til rette for lek. Ut ifra dette sitatet ser vi at inkludering faller inn under dette sitatet.

Informant 3 forteller at de ansatte jobber ut ifra barnets beste og deres psykososiale miljø.

Som nevnt over i empirien, forteller informant 3 om en aktivitet de kaller “bussen”. “Bussen” er en aktivitet hvor de ansatte får se hvem som er “populære” i barnegruppen. Her går en og en frem og inviterer med seg den de vil ha med seg inn i på bussen. De voksne på avdelingen vil da få et innblikk, og kan kartlegge hvilke barn som ikke blir valgt, og kan videre hjelpe dem med å forsterke relasjonen til de andre barna. Hen forteller at ved å kunne gjøre dette, må den voksne ha god kunnskap, og ha god nok oppfølging av barnet som trenger hjelp til å komme inn i barnegruppen. Wolf (2022) sier at, for å hjelpe barn inn i andres lek må den voksne møte barnet ut ifra deres interesser og initiativ, og hengi seg til det spontane og uforutsigbare som oppstår. Målet er å ha det gøy (Wolf, 2022).

Når vi intervjuet informantene våre, fortalte informant 2 om hva de gjør ved oppstart av nytt barnehageår. Ved første samling viser hen frem en bok om vennskap, hvor tanken bak er å danne en felles forkunnskap for barna innenfor dette temaet, som de videre kan ta med i lek.

Öhman (2012) støtter opp under dette da hun skriver at barn trenger lærere som inspirerer til lek. Målet er at alle skulle ha en felles historie, slik at hvis det kom opp i leken så kan alle bidra, grunnet den felles kunnskapen om historien. Zachrisen (2015) viser til Baldock (2010) sitt fortellerkart, når man jobber med å skape noe felles blant barn. Ideen er at en har et verdenskart, hvor man får delta på en reise fra land til land. Enten om man reiser til hjemlandet til et barn med en etnisk minoritetsbakgrunn, eller at barna reiser til et land de har vært på ferie. Dette kan sees på som et godt støtteapparat for å bygge relasjoner om hvor de har reist som de kan ta videre med i lek eller gode samtaler (Zachrisen, 2015, s.129).

Barn trenger voksne som kan inspirere til lek (Öhman, 2012). Å inspirere er ikke det samme som å servere barna noe som er ferdig. Man må ta utgangspunkt i noe som interesserer barna akkurat der og da, og fortsette å bygge videre på dette slik at de fanger barnets oppmerksomhet (Öhman, 2012). Informant 2 snakker om at de voksne på avdelingen jobber med å følge med på hva som interesserer barna på avdelingen. Dersom det skulle komme opp et tema som nødvendigvis ikke ligger i planen, betyr ikke det at de ikke fanger det opp, men i stedet prøver å bygge videre på dette. Hen forteller at det var en som ikke interesserte seg for det de hadde i samlingen og falt da på utsiden av resten av gruppen. Det kom frem at barnet hadde en veldig stor interesse for edderkopper. Deretter forteller hen at hen pleide å ta barnet ut med en mindre gruppe, og ha om tematikken som barnet interesserte seg for. Her brukte hen barnets kapital til å fremme barnet ovenfor de andre i gruppen, slik at ved andre anledninger så kunne de inkludere barnet i leken, grunnet deres felles kunnskap om for eksempel edderkopper.

5.1.2 Hvordan arbeider barnehagelærer med inkludering

Informant 1 forteller at hen ønsker at alle skal få kjenne på vennskap og skape relasjoner til andre barn. Hen håper at barnehagen kan være med på å utjevne at barna bare skal leke med de man leker med hjemme. At barna skal få gode opplevelser sammen med andre barn i form av aktiviteter og lek. Hen sier at det er viktig å leke for at de skal få videreutvikle fantasi og språk. Hvis de ikke blir inkludert, blir det ikke så mye ut av dette.

For å arbeide med inkludering og kunne legge til rette for et inkluderende lekefellesskap, forteller informant 1 at de snakker mye med barna om samspill. Hvordan snakker man til hverandre? Hvordan svarer man hvis noen spør om å få være med? Hvordan inkluderer man hverandre? Det handler om hvordan man blir avvist i lek. Går det an å si at man vil være i

fred? Det er en nødvendig forutsetning at de som deltar i leken oppfatter signalet “dette er lek”, slik at de kan skille mellom det som er og ikke er lek. Slike sosiale samspill har det vist seg at starter veldig tidlig både i og utenfor leken (Løkken, sitert i Lillemyr, 2020, s. 140). Dette kan da bidra positivt ved at de ansatte i barnehagen fokuserer på samtalene med barna rundt akkurat dette, slik informant 1 forteller.

For å snakke om samspill og inkludering bruker to av informantene vennebøker som de leser i samling. Den ene barnehagen har også hengt opp en trivselsplakat som barna selv har vært med på å lage, som handler om hvordan man har det når man trives. Samspillet vil danne viktige forutsetninger for hvordan leken arter seg, samt ha viktige konsekvenser for barns sosialisering og utvikling (Lillemyr, 2020, s.140).

For at barna skal kunne lære å ha et godt samspill med hverandre og de ansatte, er det vesentlig at de trives i barnehagen. Trivselsplakaten som informant 1 forteller om, kan være et godt eksempel på hvordan en kan inkludere barna i fellesskapet når de får være med å beskrive med egne ord hvordan de har det når de trives. Det at den også henger oppe, vil kunne gi barna muligheten til å friske opp i minnene sammen med en ansatt når det for eksempel oppstår konflikter. Informant 1 forteller at for å kunne jobbe godt med inkludering i barnehagen, har hen ofte fokus på å vise omsorg og forståelse for det barna gjør. Hen forteller at barna vil jo ikke hverandre noe vondt, men de trenger ofte å bli veiledet på en god måte av gode og forståelsesfulle ansatte.

Støtte og omsorg må gis både gruppevis og individuelt i barnehagen, slik at barna føler seg tatt vare på og at noen bryr seg om dem. Dette vil skape tillit, trygghet og trivsel. Barna har behov for omsorg som et grunnlag for aktivitetene sine i lek og læring (Lillemyr, 2020, s.56-57). Informant 1 sier at for å kunne legge til rette for inkludering er det viktig å ta utgangspunkt i barnas interesser og kunnskaper. Lillemyr (2020) hevder at en da må ta hensyn til alder, kjønn, funksjonsnivå, deres kulturelle og sosiale bakgrunn. Dette kan man da bruke som noe positivt og se potensialet hos hvert enkelt barn. Intensjonene er at alle skal kunne oppleve mestring og glede i et sosialt fellesskap (Lillemyr, 2020, s.57).

5.2 Skape gode relasjoner

Tidligere i oppgaven har det blitt lagt fokus på relasjoner og relasjonsbygging barn-barn og barn-voksen. Dette beskriver informant 2 som en viktig del av arbeidet med et inkluderende

lekefellesskap. Lek og erfaringer med relasjon til andre, gjør at relasjonene utvikles, samt at det også styrker selvoppfatningen en har.

En kan skille mellom samspill på tre nivåer: individnivået, relasjonsnivået og samfunnsnivået. Relasjonsnivået handler om utviklingen av samspill i form av mellommenneskelige relasjoner, som vennskapsbånd og sosial status i en gruppe. Dette virker inn på hvordan barnet utvikler relasjoner til andre, og hvordan andre utvikler relasjoner til barnet (Lillemyr, 2020, s.141-142).

Så for barna som da ikke inkluderes naturlig av de andre barna og ikke har fått bygget så mange relasjoner, kan det som ansatt være lurt å ta utgangspunkt i dette barnets interesser, forteller informant 2. Finn ut hva barnet er god på og hva det liker. Hvis barnet er god på å bygge Lego kan en få med noen andre barn på å bygge Lego slik at man får vist frem kunnskapene, ferdighetene og interessene til det utelatte barnet, og løfte frem dette for de andre barna. Dette kan bidra til å gi barnet en høyere sosial status i gruppen. Informant 2 sier også at dette er en måte å bygge opp fellesskapsfølelsen til barnet. De barna det gjelder, skal også føle seg som en del av en gruppe og et fellesskap i barnehagen.

Når vi snakket med informant 1, forteller hen at det kan være vanskelig å skape relasjoner til hvert barn da det er så mange på avdelingen. I barnehagen hvor hen jobber har de baser i stedet for avdeling. Det betyr at barna har et større område å bevege seg på, men det er vanskeligere for de ansatte å se hvert enkelt barn. Derfor deler hen ofte inn i grupper. Gunnestad (2020) forteller; ved å bruke inndeling av små grupper, vil det gi barna mulighet for varierte erfaringer og opplevelser (Gunnestad, 2020, s. 102). Ved å gjøre dette, er det lettere å se alle og det er lettere å knytte og skape sterke relasjoner med barnet. Gunnestad (2020) sier også at det kan gi flere muligheter for å rette det pedagogiske arbeidet mer inn mot spesialiserte områder eller ferdigheter (Gunnestad, 2020, s. 102).

Informant 1 forteller videre at det er viktig for informanten, at barna på avdelingen har en trygg voksen å komme til, dersom det skulle være noe. Da vi spurte informanten om hvordan hen jobber med dette, viser hen til “banking time”. Hen kan videre forklare at “banking time” handler om at den voksne bruker kvalitetstid med barnet for å styrke relasjonen deres. Målet er å styrke relasjonen, og det følelsesmessige båndet mellom barnet og den voksne.

Dette er også en måte å vise omsorg på. “God omsorg styrker barns forutsetninger for å utvikle tillit til seg selv og andre og for å utvikle gode relasjoner” (Meld. St. 41 (2008-2009), s.61). Å bruke kvalitetstid med det barnet man kanskje ser er litt utrygg og ikke finner seg helt til rette, er dette en god måte å vise omsorg og forståelse for dette barnet.

5.2.1 “Ikke alle barn skal leke med alle, men alle skal ha noen å leke med”

Å beskytte barns lek innebærer å bry seg og ha en forståelse for leken. Noen ganger kan det å beskytte leken innebære at personalet for eksempel skjermes både sted og gruppen med barn som leker sammen (Wolf, 2022).

I vår intervjuguide hadde vi et spørsmål hvor vi lurte på hva informantene hadde gjort dersom det var tre jenter på avdeling, og en av jentene ble utestengt av de andre jentene i leken.

Informant 3 svarer “ikke alle barn skal leke med alle, men alle skal ha noen å leke med”.

Hen forteller at barn bruker lang tid på å planlegge og regissere leken. Ved at sistemann da kommer inn i leken, kan man risikere at leken som de har brukt lang tid på å planlegge blir ødelagt, og at man må se an situasjonen. Barnehagelæreren må være oppmerksom på barns erfaringer og prøve å forstå meningen i det som skjer, for å så handle på riktig måte (Greve, 2018, s.394). Deretter sier hen at en selv vet hvordan det er å jobbe med noen som man ikke har like god kjemi med. En må reflektere over egen erfaring i slike situasjoner. Hen legger til at ikke alle trenger å leke med alle, men at de skal respektere hverandre og fortsatt kunne ha hyggelige og reflekterte samtaler i felles aktiviteter. Til slutt sier hen at det er vondt å bli avvist av andre barn, men at noen ganger er det slik man lærer. Det er da viktig å ivareta barnet som blir avvist og hjelpe ham eller henne inn i en ny lek eller aktivitet.

Greve (2018) støtter for øvrig dette da hun skriver at det å bli utestengt er av og til en del av livet, og det er noe man må lære å takle. At barnehagelæreren gjør noe med det, er viktig da de kan oppleve en positiv betydning for andre barn som deltakere i deres liv, og at andre barn har en positiv betydning for dem (Greve, 2018, s.394).

Leken er svært betydningsfull for barna, og det er derfor viktig at leken blir tatt på alvor når vi skal legge til rette for et godt inkluderende læringsmiljø, med like muligheter for lek (Lillemyr, 2020, s. 44). For barnehagelærere som jobber med tilrettelegging og inkludering i lek, er det viktig at de voksne selv er livlige, åpne, kreative og har en lekende innstilling. Dette vil vises tydelig i deres engasjement for arbeidet. En ansatt i barnehagen vil ha sterk

innflytelse på dette i barnehagen og må vite hvilken betydning det har for et barn å bli inkludert i lek (Lillemyr, 2020, s. 47).

Som informant 1 forteller om er det viktig at de voksne inviterer og inkluderer barna inn i lek på en så naturlig måte som mulig. Dette forteller hen er fordi barnet ikke skal føle at de ansatte alltid påpeker at det ikke får være med de andre på leken. Som tidligere nevnt, forteller informanten at det da kan være lurt å heller dra i gang en lek som ligner den pågående leken, slik at de andre barna ser det og med dette trekkes mot barnet som blir holdt utenfor.

Tilbake til det som Greve (2018) skriver, kan en også tenke at da kan dette barnet gjerne finne på noe helt annet, fordi det er livets gang og en ikke alltid får lov til å være med. Dette påpeker også informant 1. Samt om en ser et mønster i hvem som blir holdt utenfor, skal en selvfølgelig sette inn tiltak på dette, forteller informanten.

6.0 Avslutning

Gjennom dette forskningsprosjektet har formålet vært å finne ut hvordan ulike barnehagelærere jobber med inkludering i et lekefellesskap i alderen 3-5. Vi ville finne ut hvilke tanker og holdninger barnehagelærerne har om temaet inkludering i et lekefellesskap. Etter som vi i gruppen ønsker en trygg, god og inkluderende barnehage, ville vi se nærmere på inkludering i et lekefellesskap, da leken er veldig sentral i barnehagen.

Dette er noe rammeplanen (2017) nevner. I rammeplanen står det:

“Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur. Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling” (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Utgangspunktet for vår forskning, og valg av tema, var erfaringer i praksis. Og i praksis observerte vi lekestunder hvor vi så at barn ble ekskludert fra lek, og vi ønsket å få mer kunnskap om det. Inkludering i barnehagen er noe vi har hatt mye om i barnehagelærerutdanningen vår, og vi ønsket å finne ut mer om viktigheten av inkludering i lekefellesskap. Slik vi skriver innledningsvis, handler inkludering om at det er en ideologisk målsetting om at alle skal få være med (Morken, 2016). På leit etter teori har vi fått mye

kunnskap om temaet inkludering, og vi har fått en større forståelse for hvor viktig inkludering i et lekefellesskap er for barn i barnehagen.

Gjennom analyse av innsamlet datamaterialet fra informantene, har vi drøftet dette i lys av teori. Vi sitter igjen med en forståelse av at alle informantene har reflektert viktigheten av inkludering. Alle snakker om hvor viktig det er at alle barn føler seg inkludert, men at de ikke skal tvinge barn inn i lek, men heller styrke og løfte frem barnet som ikke blir inkludert i lek.

Når vi ser på funnene vi har gjort, ser vi at alle har en lik forståelse for hva begrepet inkludering betyr, og at det har en viktig betydning for fellesskapet i barnehagen. Dette er noe rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017) også legger vekt på. Informantene har ulike måter de jobber med inkludering i lek, men mye av prinsippet er likt hos alle informantene, nemlig at barna skal føle seg likeverdig i barnegruppen, og ikke bli presset inn i uønsket lek.

Når vi ser tilbake på forskningsprosjektet vårt, ser vi hvor viktig det er for barnehagelærerne å ha god kunnskap om begrepet inkludering, da vi ser hvor stor betydning dette har i sammenheng i en barnehagehverdag. Vi synes det har vært et fint og viktig forskningsprosjekt, som vi kommer til å ha bruk for som fremtidige barnehagelærere. Ved å ha kunnskap om inkludering, kan vi hjelpe barn med å ivareta og skape nye relasjoner, og hjelpe dem til å ta bevisste valg med tanke på videre oppvekst senere i livet.

7.0 Litteraturliste

Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager* (LOV–1995-05-05-19). Lovdata.

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64/kva#KAPITTEL_1

Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Abstrakt forlag.

Dalland, O. (2021). *Metode og oppgaveskriving* (7.utg.). Gyldendal

Greve, A. (2018). Barns vennskap og jevnaldningsrelasjoner. I Glaser, V., Størksen, I, & Drugli, M. B. (Red), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis* (2. utg., s. 382-397). Fagbokforlaget.

Gunnestad, A. (2020). *Didaktikk for barnehagelærere: en innføring* (2.utg). Universitetsforlaget.

Haug, P. (2014). *Dette vet vi om inkludering*. Gyldendal.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*.

Morken, I. i Strand, T. (Red.). (2016). *Pedagogiske fenomener: en innføring*. Cappelen Damm Akademisk.

Meld. St. 41 (2008-2009). *Kvalitet i barnehagen*. Kunnskapsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-41-2008-2009-/id563868/?ch=1>

Utdanningsdirektoratet. (2018, 3. mars). *Barns trivsel – voksnes ansvar; vennskap*. Udir.
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/trivselsveileder/>

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Pedagogisk forum.

Zachrisen, B. (2015). *Like muligheter i lek? Interetniske møter i barnehagen*. Universitetsforlaget.

Wolf, K, D. (2022). *Medvirkning til barns spontane lek* (2.utg). Universitetsforlaget.

Lillemyr, O.F. (2020). *Lek på alvor* (4.utg). Universitetsforlaget.

8.0 Vedlegg

8.1 Vedlegg 1: Samtykkeskjema

Vil du bli intervjuet vedrørende en bacheloroppgave om lek?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å belyse hvordan de ansatte jobber med inkludering i lek. I dette skrivet gis du informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Vi ønsker å forske på lek. Problemstillingen vår er:

«Hvordan bruker de ansatte lek for å skape/støtte inkludering blant barn»

Intervjuet vil bestå av ca. 15- 20 spørsmål, og vil vare i maks 60 minutter. Informasjonen som innhentes under intervjuet vil analyseres og skape grunnlaget for videre arbeid mot en bacheloroppgave. Prosjektdeltaker vil motta en oversikt over temaene.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta pga din stilling som pedagogisk leder.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet innebærer det at du er med på ett intervju. Intervjuet vil vare i maks 1 time. Intervjuet vil ta for seg spørsmål om dine tanker som barnehagelærer, knyttet til vår problemstilling. En vil notere gjennom intervjuet på pc, mens den andre stiller spørsmålene.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det vil kun være prosjektansvarlig som har tilgang til dine privatopplysninger. Informasjonen du gir i intervjuet vil bli anonymisert og delt med veileder, prosjektgruppe og i selve bacheloroppgaven.
- Navn og kontaktopplysningene dine vil bli lagret på prosjektansvarlig sin datamaskin, og vil bli slettet etter oppgaven er levert inn.

Intervjudeltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 05.01.2024. Ved prosjektslutt vil personopplysninger slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

8.2 Vedlegg 2: Intervjuguide

Tusen takk for at du tar deg tid til å stille opp til intervju til vår bacheloroppgave. Dette setter vi stor pris på. Formålet med intervjuet er at vi skal samle data til vår forskning i forbindelse med vår bacheloroppgave. Vi ønsker å finne svar på vår problemstilling og høre ulike meninger fra ulike pedagogiske ledere rundt i ulike barnehager.

Hele intervjuet er anonymt, ingen navn på hverken informanter eller navn på barnehage blir brukt i vår bacheloroppgave. All dataen vi samler i dag blir holdt anonymt.

Vi har beregnet at intervjuet skal ta ca. en time. Det kan bli kortere, men skal ikke vare lengre enn en time.

Innledende spørsmål:

1. Hvor lenge har du jobbet i barnehage og hvorfor valgte du denne utdanningen?
2. Hva er oppgavene dine?

Nøkkelspørsmål:

1. Hva legger du i begrepet inkluderende lekefelleskap i barnehagen?
2. Hvordan jobber dine ansatte med inkludering i lek på avdelingen?
 - planlegges det på forhånd, hvordan?
 - spontant?
3. Dette sier rammeplanen om inkludering: “Personalet skal fremme et inkluderende miljø der alle barna kan delta i lek og erfare glede i lek”
 - Hva legger du som leder i dette og hvordan tilrettelegges det for i barnehagehverdagen?
4. Hvordan formidler du som leder din kunnskap om temaet inkludering i lek til dine kollegaer?
 - de har mulig en annen bakgrunn/kunnskap
 - snakkes det om i avdelingsmøter, pedmøter tas det opp?
5. Hvordan skape en felles leke arena for barna? Slik at man som ansatt legger til rette for samme utgangspunkt for lek.
 - samling, tema for en måned.

6. Det vi har erfart i praksis er at om det for eksempel er 3 jenter på en avdeling og to av jentene leker godt sammen, men den tredje blir utelatt fra leken deres.
- Hva er dine tanker rundt dette scenarioet, skal man da hjelpe henne inn i leken med de andre to, bør de få leke “i fred”? Eller bør hun finne veien inn selv evt finne no en andre å leke med?
7. Hvilket fellesskap er barna en del av?
- Har de noen å være med, er de ofte sammen med sine “vanlige lekekamerater”, grupperes de sammen
8. Mange vandrende barn- jobber dere spesifikt med dette?
- Hva ser dere etter da?
9. Hvilke utfordringer opplever du med at alle barna skal være inkludert i lek?
10. Hva ser du på som verdien av å jobbe med dette i barnehagen?

Avsluttende spørsmål:

1. Hvis du skulle trekke ut tre ting som du mener er det viktigste vi har snakket om, hva ville det vært?
2. Er det noe mer du vil si eller legge til?
3. Kan vi kontakte deg igjen hvis det blir aktuelt? (teste ideer)

Tusen takk for at du stilte opp!